

RAD DRUŠTVA OD 1. SIJEČNJA 1987. DO 1. PROSINCA 1987.

SAMOUPRAVNI ORGANI DRUŠTVA

U izvještajnom razdoblju sastanci su se održavali redovito, jednom sedmično, osim u srpnju i kolovozu, a razmatrani su problemi vezani za zaštitu kulturnih spomenika i kulturnog nasljeđa uopće te pitanja u vezi s radom i djelovanjem Društva. U radu Predsjedništva sudjelovali su pored njegovih članova, i drugi članovi Društva, a i vanjski suradnici. Skoro uvijek je na sastancima prisustvovao dovoljan broj članova Predsjedništva pa su se mogle donositi pravovaljane odluke što je svakako pohvalno za Društvo koje djeluje na dobrovoljnoj osnovi.

STATUS DRUŠTVA

Od 1971. g. Društvo je bilo organizirano kao udruženje građana s ciljem zaštite kulturnog nasljeđa. U toku šesnaestogodišnjeg rada Društvo je pokrenulo i ostvarilo niz društveno korisnih akcija vezanih za svoju djelatnost, te dobilo javne pohvale, priznanja ali i kritike. To su bili razlozi zbog kojih je Predsjedništvo pokrenulo akciju dobijanja statusa društvene organizacije. Odlukom Skupštine općine Split od 17. prosinca 1987. Društvo je priznat novi status društvene organizacije sa primarnim zadatkom zaštite kulturne baštine.

DRUŠTVENE PROSTORIJE

Ovaj problem, nastao sredinom 1986. g. kada smo svoje društvene prostorije morali napustiti jer su zbog prodora vode, rušenja stropa i dotrajalosti građevnih konstrukcija postale potpuno neupotrebljive, nije se — nažalost, još uvijek uspio riješiti. Popravak starih prostorija, za nas najpovoljnije rješenje s obzirom na njihov položaj i površinu, odmah je u početku bio odbijen kao neprihvatljiv. Prevladalo je, naime, stanovište da pod uvjetima prijelaza na ekonomske najamnine naše Društvo — bez vlastitih sredstava i prihoda osim članarina! — nije u stanju prihvatiti znatno viši iznos zakupa i time barem donekle osigurati amortizaciju sredstava koja bi trebalo uložiti za popravak starih prostorija. I tako, morali smo ustupiti mjesto ekonomski jakom i od kulture, društveno mnogo interesantnijem partneru...

Za kompenzaciju prihvaćen je kao jedino moguće rješenje stav da za naše Društvo — s obzirom na njegovo značenje i funkciju — mogu kao zamjenski prostor doći u obzir jedino prostorije u povijesnoj jezgri grada. Takvo mišljenje jednostrano je prihvaćeno i podržano od strane svih nadležnih organa, počevši od vrha općinskog Predsjedništva pa sve do nadležnih stručnih službi. Poslije dugotrajnog traženja svi su se složili u zaključku da nam se u zamjenu za dosadašnje prostorije dodijeli jedna soba u jugoistočnoj kuli Dioklecijanove palače.

Našavši se u položaju u kojem skoro i nije bilo drugog izbora, a rješenje se problema oteglilo znatno više od onoga što se u početku moglo pretpostavljati, našem

Društvu nije preostalo drugo nego prihvatiti ponuđeno rješenje (uz pretpostavku, naravno, da nam se u zamjenu za dosadašnji prostor dadu prostorije koje bi svojim položajem i površinom trebale odgovarati dosadašnjima). Suvišno je isticati da pri tome treba imati u vidu činjenicu da je naše Društvo, kao organizacija s više od 800 članova, upućeno na redovito, zapravo dnevno održavanje kontakata s članstvom. Ono mora raditi zbog toga svakog dana, a nekoliko puta tjedno i poslije podne, ne uzimajući u obzir rad pojedinih komisija Predsjedništva te dnevnu upotrebu prostorija za potrebe tajništva, redovite administracije i omladinskih sastanaka.

Zbog toga se za čitavo ovo vrijeme rad Društva odvijao uz velike teškoće i ograničenja. Skoro sve je svedeno na dežurstva koja se provode tri puta tjedno u sobici koju nam za tu svrhu ljubazno ustupa Društvo »Marjan«. Stoga nije čudno što su za ovo vrijeme čitaoci u dnevnoj štampi više puta u svojim pitanjima tražili obavijest o tome gdje se zapravo nalaze prostorije Društva prijatelja kulturne baštine u Splitu! Kao odgovor, davala im se uvijek ista adresa: Titova obala 23. Jer to su stvarno, a ne samo nominalno naše prostorije za koje Društvo kroz čitave ove dvije godine redovito plaća određenu zakupninu, bez obzira na činjenicu što su one potpuno srušene i neupotrebljive sa uvijek otvorenim vratima...

U međuvremenu, tj. u drugoj polovini 1987, upravljanje poslovnim prostorom u gradu povjeren je prema novo zavedenoj organizaciji posebnom odboru Izvršnog vijeća općine. I sa te strane nas uvjeravaju sa svom ozbiljnošću da će, imajući u vidu naše opravdane razloge i potrebe, ovaj za naš daljnji rad i egzistenciju gorući problem biti riješen u najskorijoj budućnosti.

Videant consules!

IZLETI

U izvještajnom razdoblju Društvo je priredilo sljedeće izlete:

11. IV 1987. Trogir—Šibenik—Slapovi Krke
9. V 1987. Stari Grad
17. V 1987. Gradišće (Austrija)—Beč—Prag; vođa puta Marija Znidarčić, lokalni vodič
20. VI 1987. Poljica—Omiš; organizacija izleta Frane Senjanović, vodič Perislav Petrić
7. X 1987. Izlet u suradnji sa sekcijom Društva povjesničara Hrvatske, posjet starohrvatskih spomenika Otok Solin—Rižinice—Šuplja crkva—Klis—Muć; vodič Josip Posedel
20. X 1987. Zagreb (izložba »Drevna kineska kultura II«, Mimara, Muzej za umjetnost i obrt); vodič Marija Znidarčić, lokalni vodiči.

Izlet u Gradišće (Austrija)

U svrhu posjeta gradišćanskim Hrvatima naše je Društvo priredilo izlet od 17. do 26. svibnja 1987. g.

Naši članovi su tom prilikom dočekani vrlo srdačno, a za čitavo vrijeme njihova boravka svojim ih je uslugama kao lokalni vodič i tumač pratio neumorni i zaslužni Franjo Händl iz Željeznog. Već prvog dana nakon dolaska naše je članove primio dr Ivan Müller, predsjednik Hrvatskog kulturnog društva u Željeznom. Vrlo iscrpno prikazao je život i prilike u kojima žive Hrvati u Gradišću i koji su za 450 godina svog boravka u novoj domovini sami stoljećima, skoro bez kontakta s matičnim narodom, uspjeli sačuvati svoju narodnu i kulturnu posebnost i identitet.

Boravak u Gradišću iskorišten je i za posjet okolnih mjesta između Željeznog i mađarske granice u kojima obitavaju Hrvati. Također je posjećena dvojezična škola u Željeznom i dvije hrvatske vinogradarske zadruge.

Osobito značajan i poučan je bio posjet Hrvatskom štamparskom društvu u Željeznom, osnovanom u svrhu izdavanja tiskanih djela na hrvatskom jeziku. Predsjednik Društva, Mirko Berlaković, upoznao je naše članove s radom na području jačanja kulturne i nacionalne svijesti Hrvata u Austriji, osobito u XIX stoljeću. Tada je bio prihvaćen Gajev pravopis i jezik gradišćanskih Hrvata postepeno prilagođen hrvatskom književnom jeziku. Između ostalog HŠD redovito izdaje tjednik »Hrvatske novine«, godišnji kalendar i djela iz beletristike.

Najzaslužniji za razvoj kulturnog života i nacionalne svijesti bio je Mate Meršić-Miloradić, pjesnik gradišćanskih Hrvata. Na njegov spomenik, djelo I. Meštrovića, kao i na spomenik »Majka Hrvata«, dar Sabora SR Hrvatske povodom 450. obljetnice doseljenja u Gradišće (1983), položila je vijence u ime našeg Društva predsjednica Marija Znidarčić.

Ovaj izlet, kao mali doprinos Društva našem međusobnom upoznavanju, vrlo uspješno je organizirala M. Znidarčić koja je ujedno bila i vođa puta.

Anka Jakaša

PREDAVANJA

Radi popularizacije kulturnog nasljeđa Društvo organizira predavanja da bi ga što više približilo širim slojevima. Priređena su slijedeća predavanja:

21. I 1987. — prof. Perislav Petrić: Šetnja starim splitskim predgrađima (topografija splitskih predgrađa)

4. II 1987. — prof. Josip Korošec: Problemi zaštite spomenika kulture u Sloveniji i Ptuj — grad sa tradicijom od 2000 godina

17. II 1987. — dr Duško Kečkemet: Slikarski krug Emanuela Vidovića

17. III 1987. — dr Antun Cvitanić: Neke zanimljivosti splitskog prava u XIV stoljeću

3. XII 1987. — prof. Josip Posedel: Povijesna uloga cara Dioklecijana

15. XII 1987. — dr Duško Kečkemet: Grga Novak i povijest Splita

IZDAVAČKA DJELATNOST

U rujnu 1987. g. tiskan je 17. broj časopisa »Kulturna baština«, na 168 stranica i u nakladi od 800 primjeraka. Časopis obrađuje teme vezane za bogatu kulturnu prošlost grada Splita od antike do XX stoljeća s naglaskom na 100. obljetnici rođenja Lovre Katića.

U izvještajnom razdoblju izdavačka djelatnost je bila u vrlo teškom položaju zbog visokih troškova tiskanja časopisa i nedostatka sredstava kojima bi se troškovi pokrili. Za navedenu namjenu Društvo raspolaže skromnim sredstvima od članarine i minimalne dotacije SIZ-a za kulturu, tako da bi tiskanje časopisa bilo nemoguće bez pomoći udruženog rada. Ovim putem želimo zahvaliti svim splitskim RO koje su se odazvale našem pozivu i svojim sredstvima pomogle izdavanje časopisa:

»Brodograđevna industrija Split«, »Brodomerkur«, »Brodospas«, »Croatia«,

»Hajduk«, »Jugobanka«, »Koteks«, »Melioracija«, »Pomgrad«,

»Splitska banka«, »Transjug« Split, »Turistički savez općine Split«,

te solinskim radnim organizacijama »Ina-plin«, »Prvoborac«.

Oko osiguranja sredstava za časopis posebno se založio dr Ivo Donadini.

O 17. broju časopisa »Kulturna baština« izašlo je nekoliko prikaza u dnevnom tisku iz pera S. Piplovića i to u listovima: »Vjesnik« od 3. X 1987, »Slobodna Dalmacija« od 4. X 1987. i »Brodosplit« od 14. X 1987. g.

Svojim izdanjima Društvo je sudjelovalo na izložbi knjiga koju je organiziralo Radničko sveučilište »Đuro Salaj« od 9. do 14. studenog 1987. g.

PROSLAVA DANA DRUŠTVA

I ove godine prigodnim svečanostima Društvo je obilježilo svoj Dan.

22. travnja 1987. g. obavljeno je polaganje vijenaca na spomenik i grob Marka Marulića. Prigodnu riječ kao i ranijih godina održao je potpredsjednik Društva I. Donadini.

21. travnja 1987. g. održana je svečana akademija u dvorani »Brodosplita«. Tom prigodom obilježene su 100. obljetnica rođenja povijesničara Lovre Katića, o kojem je osvrtno napisao prof. Josip Posedel i 100. obljetnica rođenja danskog arhitekta Ejnara Dyggvea, o kojem je govorio dipl. ing. arh. Stanko Piplović. U programu su nastupili: Magda Matošić s recitacijama iz zbirke pjesama »Magarčičeve ekloge« Ante Cettinea, KUDŽ »Filip Dević« sa starim splitskim plesovima i muški pjevački zbor RKUD »Brodosplit« koji je svojim izvanrednim umjetničkim dometom oduševio prepunu dvoranu. I ovim putem dužni smo zahvaliti svim sudionicima u kulturno-umjetničkom programu. Vrlo uspješnom i besprijekornom organizacijom Akademije rukovodio je Mladen Ivić, član Predsjedništva, uz nesebičnu suradnju Sonje Katunarić, članice Društva.

DAN ZAŠTITE SPOMENIKA KULTURE

Dan zaštite spomenika kulture obilježen je 20. veljače svečanom akademijom u prostorijama Centra za kulturu »Đuro Salaj«. Tema skupa je bila Povijesno i umjetničko nasljeđe Samostana sv. Frane, a govorili su: C. Fisković o obnovi Marulićeva groba, M. Skunca o glazbenom stvaralaštvu I. Lukačića, N. Roščić o kulturnom blagu i zbirkama samostana, a S. Piplović je predstavio tematski broj časopisa »Kulturna baština« broj 16. Na kraju je nastupila klapa RKUD »Filip Dević« s nekoliko pjesama.

U suradnji sa Samostanom sv. Frane promovirana je knjiga »Sacrae cantiones«, zbirka skladbi našeg skladatelja Ivana Lukačića iz XVII stoljeća.

Akademiji su prisustvovali i predstavnici mnogih kulturnih ustanova u gradu, te im je tom prilikom Samostan uručio prigodan dar — spomen knjigu — kao znak zahvalnosti za suradnju i podršku u naporima da se spasi i sačuva kulturno blago Samostana.

NAZIVI ULICA I SPOMEN-PLOČE

Svojim predstavnikom Gordanom Sladoljev Društvo sudjeluje u radu općinske Komisije za spomen obilježja i imena ulica i trgova. Društvo je prihvatilo i podržalo prijedlog splitskog Arheološkog muzeja da se u gradu podigne javni spomenik don Frani Buliću jer je riječ o izuzetnom znanstveniku i rodoljubu koji je zadužio ne samo Split nego i cijelu našu zemlju.

U povodu 80. obljetnice sadnje jednog čempresa na Kmanu, Društvo je sredinom ožujka postavilo spomen-ploču na stijeni pored koje je čempres posaden. Čempres i danas raste, a predstavlja svojevrsnu prirodnu vrijednost u ambijentu u kojem se nalazi. Posadio ga je 1907. g. splitski težak Ivan Senjanović-Čopo, a sadnicu je donio sa groblja na Sustipanu. Ploča je dar klesara radionice Josipa Župe iz Solina, a njeno postavljanje uklapa se u rad Društva za zaštitu čovjekove okoline.

IZGLED GRADA

Osnovna djelatnost rada Društva vezana je za očuvanje, zaštitu i propagiranje kulturne baštine našeg grada. S tim u vezi Društvo se povezuje s različitim organizacijama te zajedno s njima ili samostalno daje prijedloge i mišljenja za određene pothvate.

Na sastancima Predsjedništva raspravljalo se o inicijativi Turističkoig saveza općine Split da se stara jezgra grada osvjetli feralima. Taj prijedlog je sa zadovoljstvom prihvaćen. Međutim, ogledni primjerci koji su bili privremeno postavljeni odudarali su od ambijenta stare gradske jezgre i nisu prikladno rješenje tim više što još uvijek postoje sačuvani originalni ferali i njihove konzole.

Društvo je razmatralo elaborat »Uređenje prostora istočnog dijela povijesne jezgre i površina nad usjekom«. S iznesenim rješenjima se u principu složilo te je o svom stavu pismeno obavijestilo Zavod za zaštitu spomenika kulture.

Društvo je razmatralo i podržalo Integralni plan povijesne jezgre Splitsa. Također je sudjelovalo i zauzelo stav u vezi problema Salone i zaobilaznice Splitsa, što je iznijelo u napisu upućenom »Slobodnoj Dalmaciji«. Nažalost, stav Društva nikad nije objavljen, a razlozi su nam ostali nepoznati.

U vezi s izgradnjom željezničke pruge ispod lukova Dioklecijanovog vodovoda u Dujmovačić koja bi povezivala trgovačko transportni terminal u Stobreču i željezničku stanicu u Solinu, Društvo je započelo raspravu u javnosti. U »Slobodnoj Dalmaciji« od 23. XII 1987. g. objavljen je stav Društva u kojem se ono protivi izgradnji pruge na ovaj način jer bi time bila ozbiljno ugrožena stabilnost i estetski izgled akvedukta, spomenika svjetskog značaja. Na Radio-Splitu 26. I 1988. g. upriličen je okrugli stol o ovoj temi koji je vodila novinarka I. Gattin. Sudjelovali su predstavnici: Privredne komore Split, Komiteta za građevinarstvo i urbanizam, Zavoda za zaštitu spomenika kulture, novinari i javni radnici grada. Naše Društvo je zastupao S. Piplović.

Društvo je pokrenulo inicijativu za zaštitu i uređenje kapelice Sv. Duje od Kmana, a također se angažiralo na tome da se urade novi arheološki nalazi na području Salone. U suradnji sa Turističkim savezom pokrenuta je akcija da se uredi fontana na Rivi.

IZVJEŠTAJ O RADU OMLADINSKE SEKCIJE PRI DPKB

Ovaj izvještaj odnosi se na proteklih osam mjeseci, koliko djeluje ova sekcija. U tom periodu kroz sekciju je prošlo oko 30 članova od kojih je petnaestak ostalo, kao okosnica koja redovno sudjeluje u radu.

Poseban naglasak u radu omladinske sekcije je briga za Salonu. Jednom tjedno poduzimane su akcije čišćenja arheoloških iskopina u Saloni, odstranjivanje korova. Radi popularizacije ovih djelatnosti DPKB je izdalo plakat koji je bio namijenjen unapređenju ove djelatnosti, a ujedno i omasovljavanju omladinske sekcije. Svaki novopridošli član bio je vođen po Saloni, upoznat sa poviješću i vidljivim nalazima.

U sklopu brige za Salonu, sa željom da se što više i raznovrsnije doprinesu njenom unapređenju sudjelovalo se i na izložbi »Salona '86/87. s prodajnim punktom na kojem su se prodavale publikacije vezane za Salonu kao i rad Društva. Brošure su izabrali i prikupili mladi baštinari.

Ovim povodom, na poticaj mladih, izrađene su i značke — bedževi, s motivima Salone i prikladnim natpisom. Ukupni učinci prodaje više su nego zadovoljavajući.

Tokom proljetnih mjeseci sekcija planira i besplatno vođenje po Saloni, što bi se oglasilo putem sredstava javnog informiranja.

U toku je i priprema izložbe fotografija o Saloni, koja bi trebala obići splitske osnovne škole i srednjoškolske centre, u svrhu popularizacije Salone. Akcija bi se, ako se sa spomenutim organizacijama uspostavi zadovoljavajuća suradnja, nastavila popularizacijom drugih objekata kulturne baštine iz Splita i uže okolice.

Omladinska sekcija dala je svoj doprinos prilikom održavanja izložbe »Stare crkvice na Marjanu«, čime je omogućen cjelodnevni posjet izložbi.

Da bi se upoznali s kulturnim nasljeđem na širem području Splita mladi baštinari su svojim vršnjacima u Društvu priredili izlete na Putalj, Ostrog i u Trogir. Na svakom od tih izleta neki od članova omladinske sekcije iznosio je izletnicima povijest vezanu za posjećena mjesta.

U radu omladinske sekcije DPKB vrlo je značajna suradnja sa Arheološkim muzejom. U toku mjeseca prosinca 1987, osloncem na poznati interes i zauzimanje naše mlade grupe za kulturnu baštinu, a na poticaj i u organizaciji kustosa Arheološkog muzeja Frane Buškariola ostvarila se ideja o osnivanju arheološke grupe koja bi djelovala na tragu starog društva »Bijaći«. Naši mladi baštinari bili su okosnica i temelj za realizaciju posebnog tečaja.

Pored već spomenutog omasovljavanja pomlatka Društva uočavam zaborav koji ovija Klis pa bismo, ako radovi u Saloni dadu ploda, u narednom periodu radili na čišćenju i animaciji Klisa. Želja nam je, također, da ostvarimo i fotografske izložbe o zapuštenoj baštini za širu javnost.

Veliki interes nam predstavlja i rad spomenute arheološke grupe.

Krešimir Jelovac

OSTALE AKTIVNOSTI

Društvo je nastavilo suradnju sa Savezom povijesnih društava Hrvatske iz Zagreba uz čiju pomoć je priređeno predavanje dra Johanna Seedoča. Povremenu ili stalnu suradnju Društvo je ostvarilo i s drugim društvima radi zaštite kulturnog nasljeđa.

Naše Društvo je član Saveza povijesnih društava Hrvatske koje je 19. XII 1987. g. u Zagrebu održalo godišnju Skupštinu. Naš delegat je bila Gordana Sladoljev koja je tom prilikom podnijela izvještaj o radu Društva, a također su određene i smjernice daljeg, zajedničkog djelovanja. Split je određen da bude mjesto održavanja znanstvenog skupa u čast dra Jaroslava Sidaka (1989. g.) pod naslovom »Šidakovi dani«. Organizator je Savez povijesnih društava Hrvatske a naše Društvo suradnik.

PROPAGANDNO-ODGOJNA DJELATNOST

U okviru djelatnosti Društva na propagiranju i upoznavanju najširih slojeva radnih ljudi i građana s bogatim kulturnim nasljeđem zavičaja upriličen je veći broj akcija. Tako je 13. listopada 1987. g. S. Piplović govorio na Radio-Splitu o radu Društva pri čemu se posebno osvrnuo na suradnju s Povijesnim društvom u Splitu, problem okupljanja omladine i časopis »Kulturna baština«.

Ostvarena je i suradnja s udruženim radom. U listu »Brodosplit«, glasilu »Brodograđevne industrije Split«, počeo je 25. prosinca 1987. g. izlaziti feljton pod naslovom »Split kroz stoljeća« iz pera S. Piplovića. Tiskano je ukupno 10 nastava: Iz daleke povijesti, Salona-Solin, Dioklecijanova palača, Graditeljstvo ranog srednjeg vijeka, Umjetnost romanike, Procvat gotičke umjetnosti, Kultura renesanse, Utvrde protiv Turaka, Počeci industrijskog razvoja i Današnji grad. Ovim popularnim štivom prikazani su najznačajniji periodi u povijesnom, urbanističkom i likovnom razvitku našeg grada.

Dana 9. XI P. Petrić je održao predavanje »Stara gradska predgrada Lučac i Manuš«.

Redakcija

Dan Društva 22. IV 1987: Polaganje vijenca na spomenik Marka Marulića